

Prva regionalna konferencija o preduzetništvu održana je na Novosadskom sajmu u subotu, 06. oktobra u okviru LORIST-a, u organizaciji Etno centra Gegula iz Kraljeva i C.R.E.A.M. Evrope. Tridesetak panelista, učesnika četvero i po časovne rasprave, predstavilo je svoja iskustva u radu, svoju opštinu, upućujući na probleme i dajući smernice i predloge za njihovo rešavanje.

Uvodničar prvog panela: Od ideje do realizacije - od biznis ideje, biznis plana do uspešnog preduzeća uz podršku IT sektora, bila je predstavnik lokalne samouprave grada Čačka, mr Nataša Cvijović. Ona je govorila o neophodnosti povezivanja malih i srednjih preduzeća sa javnošću i nužnosti formiranja Kancelarije za odnos s javnošću na lokalnom nivou. Akademik dr Slavko Karavidić, red. prof. Visoke škole za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo Beograd, svoje izlaganje bazirao je na činjenici da se u biznis ne ulazi radi profita, već da je on cilj; da uspešni za saradnike biraju pametnije, a neuspešni slabije od sebe; biznismeni moraju brzo da misle, rade 24/7, ne čekaju da im posao dođe već grabe; gube ali i dobijaju; na važnost upravljanja vremenom; da biznismeni imaju „velike uši“, a „mala usta“... Prof. dr Todor Petković sa Visoke poslovne škole strukovnih studija Čačak, od 2015. godine aktivno podržava žene preduzetnice. U Srbiji je svega 14,9% žena menadžera, nešto preko 7% u najvišim strukturama. Dr Petković se takođe osvrnuo na planiranje u preduzetništvu: predviđanje je osnova planiranja; bez dobro definisanih ciljeva nema uspeha; dobar biznis plan znači prilagoditi ga svojim idejama i ciljevima; ko ima jasan cilj naći će i put kako da do njega dođe. Doc. dr Saša Stepanov sa Fakulteta za primenjeni menadžment i finansije, Beograd, je istakao da je za ulazak u biznis potrebna želja, volja i znanje. Po njemu osnova preduzetništva nije obrazovanje, već ideja, verovanje da se može i spremnost da se žrtvuje. Po teoriji pet koraka vodi do uspeha u poslu, a samo je jedan onaj pravi: Ja želim da uradim, ja ću da uradim. Kada budemo shvatili da je biznis i proizvodnja delova za avion i proizvodnja krastavaca, umećemo bolje da razumemo njegovu suštinu. Gospodin Radivoje Poljanac, generalni direktor GLM Zrenjanin, izgradio je kompaniju u Nemačkoj koja danas zapošljava 330 radnika. Svoje znanje i poznanstva želeo je da prenese i u Srbiju, ali dodaje da nije jednostavno u Srbiji započeti biznis, jer nedostaje osnovna radna kultura. Kaže da ako neko želi da ostvari biznis mora u tome biti 100%. Po njegovim rečima Srbija ne koristi svoje uspešne biznismene ostvarene u drugim zemljama. Zapazio je i da je biznis koncentrisan po gradovima, što smatra neopravdanim i smatra značajnim povratak naših ljudi za razvoj malih sredina. Gospođa Sanja Alvirović, osnivač i vlasnik EDUKOM centra Novi Sad govorila je o važnosti edukacije (primenljive na formalnom i praktičnom nivou) i rukovodstva i zaposlenih; o značaju umrežavanja, postavljanja pitanja, važnosti ličnog razvoja i upoznavanja sebe. Gospođa Marija Prokopić, direktor sektora za MSP RRA Bačka, ulila je optimizam u celu diskusiju, naznačivši da je sve više žena koje počinju svoj

biznis. Ali, tu su i one preko 60 godina kojima penzija nije dovoljna za život, i 50% onih koje kreću od nule. Najveći broj je onih kojima su bespovratna sredstva motiv za pokretanje biznisa. Moderator ovog panela bila je gospođa Indira Popadić, poslovni konsultant, doktorant Tehnološkog fakulteta Univerziteta Beograd. Uvodničar panela koji je za temu imao: Finansiranje i kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta, bila je gospođa Branislava Simanić, direktor sektora preduzetništva PKS. Ona je navela pozitivne primere Rasinskog okruga, da je 2016. godine porastao broj preduzetnika zahvaljujući raznim podrškama preduzetnicima, i poručila: Kreiraj život, izaberi podršku za uspeh! Gospođa Tanja Jakšić, C.R.E.A.M. Serbia, PPP Project Co-ordinator Srbija, Novi Sad je objasnila pojam javno-privatnog partnerstva i čime bi javni sektor mogao da privuče privatni kako bi našli zajednički interes. Istakla je da u Srbiji nema iskustvo kada je u pitanju JPP, i da je za to potreban zakonski okvir i politička volja. Ona je objasnila i pojam Partnershipa, odnosno važnosti JPP sa stranim preduzećima.

Po mišljenju gospodina Vladislava Petkovića, Akademija „Dositej“ Beograd, edukacija je najbitnija. Potrebe za kadrom u zemlji je mala, a oni koji „vrede“ su van gradnica, razvijaju poslovanje tamo gde za to imaju povoljnije uslove. Veliki problem vidi u netransparentnosti – do fonova nije lako doći, nekada i nemoguće.

- Priča o MSP je stara tri decenije i još uvek postoje muke u praksi i nema statističkih podataka o uspešnosti onih koji su se odvažili na taj korak i zasnovali svoj biznis - objašnjava gospodin Petković. Gospodin Nenad Beserovac, predsednik opštine Bogatić, prisutne je upoznao sa stanjem u ovoj poljoprivrednoj opštini, u kojoj je 1.000 onih koji aktivno traže „državni“ posao. Potencijal opštine je velik: plodno zemljište, geotermalne vode, ušće Drine u Savu, edukovano stanovništvo... Problem nije proizvodnja poljoprivrednih proizvoda već njihov plasman. Šansu vidi u udruživanju, ali loša iskustva sprečavaju realizaciju.

Gospođa Slavica Pajić, vlasnica MPM Poliplast, Vrnjačka Banja, je podsetila da pojam lider ne označava titulu već funkciju sa značenjem delovanje. Kreativnost stavlja u prvi plan i smatra da osim što roditelji, zatim obrazovne institucije prepoznaju talenat mladih, to mora da uradi i država i da ga podstiče, jer je kreativnost mladih ljudi najbitnija za njen razvoj. Akademik prof. dr Mladen Bodiroža sa Internacionalnog univerziteta Travnik je rekao da od ove kompleksne teme vezane za MSP nema aktuelniji ni značajnije za razvoj ekonomije. Danas je najveći ljudski kapital – znanje, umenje, intelektualna svojina. Moderator drugog panela bila je gospođa Biljana Planić, osnivač i direktor TA Atos plus, Kragujevac.

O poljoprivredi, ugostiteljstvu i turizmu, sa aspekta poslovne šanse porodičnih preduzeća u regionu, uvodnu reč dala je gospođa Danica Mićanović, sektor za poljoprivredu PKS. Gospodin Srđan Vučinić, predsednik Turističke asocijacije KiM i načelnik odeljenja za privredu i finansije u opštini Zubin Potok, rekao je da je cilj ove opštine održivi razvoj što je nemoguće bez MSP. Šansa razvoja je turistički potencijal, kao kolevke srpske države, srednjovekovni manastiri na listi UNESCO; prirodni potencijali, planine Mokra Gora, Rogozna, reka Ibar, jezero Gazivode; poljoprivredni potencijali i cilj da proizvodi završe u lokalnim restoranima. Gospodin Ostoja Barašin, direktor TO Grada Banja Luka, je sa prisutnima podelio svoj stav o antibiznis kulturi u regionu, i da za tri decenije tranzicije nije učinjen napredak ni u jednom segmentu. Obrazovanje je formalno, odnosno neupotrebljivo: turizam deli sudbinu ostatka društva, crpe se postojeći resursi, dok se na globalnom nivou turizam može meriti sa autoindustrijom. Ako tome dodamo loše puteve i kompletnu infrastrukturu, fantastičnu gastronomsku ponudu koja nije uobličena na savremen način, ukazujemo na anomalije koje sprečavaju razvojne promene.

Vanredni profesor na PMF-u Univerzitet u Novom Sadu, dr Lukrecija Đeri, unela je malo optimizma u diskusiju, podsetivši na primer dobre prakse - Planinski doručak, žig kvaliteta koji

ukazuje na geografsko poreklo regiona Zapadne Srbije, a nalazi se u jelovnicima svih restorana i hotela na Zlatiboru, Zlataru i sl., što je u skladu sa zahtevima savremenog turista za doživljajem i standardom. Direktor TOG Zrenjanin, gospodin Zoran Ljubotina, je nastavio afirmativnim predstavljanjem svog grada, arhitekture, reke Begej i nautičkog turizma, Dvorca Kaštel Ečka, Carke bare, Banje Rusande, ali i manifestacija, od kojih je najveća „Dani piva“. Nije zanemarljiv ni podatak da kroz Zrenjanin godišnje prođe 30 hiljada turista na biciklima, te je tako turizam faktički lokomotiva razvoja ovog grada. Gospođa Dušica Šević direktorica European Investment 021NS je istakla vezu poljoprivrede i turizma, koji bez hrane ne može. Ona zastupa stav da je subвенција, pomoć od lokalne smouprave do ministarstava, ali je problem u onima koji apliciraju za dobijanje tih sredstava. Najveći problem je nepotpuna dokumentacija, nerešeni pravno-imovinski odnosi, neizmireni dugovi i sl.

Gospođica Jasmina Marić, član Opštinskog veća (turizam i kultura) Gornji Milanovac, kuću Miloša Obranovića, Manastir Vračevšnicu, zgradu Okružnog načelstva, tvrđavu Ostrvica, izdvojila je kao spomenike kulture dovoljno vredne da privuku goste u ovaj grad, koji u privatnom smeštaju ima 417 ležajeva, ali nema hotel, i ovom prilikom pozvala investitore da ulože u najlepší grad na svetu. Ove godine obeležava se i 30 godina od izgradnje Kuće srpsko-norveškog prijateljstva. Poslednji učesnik panela bio je privrednik, gospodin Nebojša Stanojević, osnivač i vlasnik PD ADONIS iz Sokobanje. Iskustvo od 25 godina, tridesetak zlatnih medalja za kvalitet Novosadskog sajma, dali su za pravo da ovog privrednika, koji se bavi lekovitim biljem, nazovemo uspešnim. Gospodin Stanojević je pored svoje firme, u saradnji sa TOSB, osnovao i manifestaciju Biljober, koja je postala turistička atrakcija. Osnovao je Udruženje za lekovito bilje „Dr Jovan Tucakov“ okupivši sve kolege koji se bave otkupom, preradom, izvozom lekovitog bilja. Zaposlio je meštane, uveo praksu gajenja lekovitog bilja. I pored svega, do radne snage nije lako doći, iako se za nedelju dana branja može lepo zaraditi. Moderator trećeg panela bio je gospodin Mića Ćirić, direktor Međunarodnog poslovnog kluba „Diaspora Group“, Beograd.

Prva regionalna konferencija o preduzetništvu organizovana je kao uvertira za Sajam preduzetništva koji će biti u kalendaru Novosadskog sajma od sledeće godine. Ovo je primer dobre prakse organizovanja jednog ovakvog događaja, sa vrsnim gostima i angažovanim temama.